

Η επιμόρφωση των Μαιών-Μαιευτών: Μια διαρκής Δημερίδα επαγγελματικής και προσωπικής εξέλιξης

Ανέτα Θεοδωρίδου, Μαία, Επιστημονική Συνεργάτης Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης.

(Εισήγηση στη 2η Επιστημονική Δημερίδα με θέμα: "ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ". Θεσσαλονίκη, 6 & 7 Μαΐου 2004).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ραγδαίες κοινωνικές, οικονομικές, τεχνολογικές και επιστημονικές εξελίξεις των τελευταίων ετών, έχουν ως αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζονται αλλά και να διαφοροποιούνται οι γνώσεις, τόσο στον επαγγελματικό όσο και στον κοινωνικό τομέα. Έτσι, φαίνεται πως για όλη τη διάρκεια της ζωής μας δεν είναι επαρκής καμία τυπική εκπαίδευση. Η επιμόρφωση και ενημέρωση πάνω στις εξελίξεις της κάθε επιστήμης κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να μην απαξιωθούν οι γνώσεις, που έχουν αποκτηθεί. Μέσα σ' αυτό το κλίμα της διαμόρφωσης της επαγγελματικής ταυτότητας, η επιμόρφωση όλων των εργαζομένων, αλλά κυρίως των επαγγελματιών υγείας, θεωρείται αυτονόητο και αναπόσπαστο στοιχείο της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας.

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Πολιτεία έχει υποχρέωση να παρέχει συστηματικά δυνατότητες επιμόρφωσης και ανάπτυξης, προκειμένου να είναι σε θέση να αξιοποιεί αποτελεσματικά το ανθρώπινο δυναμικό.

Στη χώρα μας όπως και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, η διαρκής επιμόρφωση έγινε αντικείμενο πολλών δια-

πραγματεύσεων. Η έκταση των αναγκών του εκσυγχρονισμού και της αναπροσαρμογής στην παροχή καλύτερης ποιότητας υπηρεσιών υγείας, οδήγησε ορισμένες χώρες στη διάθεση σημαντικών πόρων για την επιμόρφωση.

Τα βασικά θέματα γύρω από τα οποία επικεντρώνονται οι εθνικές πολιτικές των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιμόρφωση, είναι:

1. Η σύνδεση μεταξύ βασικής κατάρτισης και διαρκούς επιμόρφωσης.
2. Η ενίσχυση της ευελιξίας των υπαρχόντων εκπαιδευτικών μηχανισμών και η σύνδεσή τους με τις μονάδες υγείας. Ιδιαίτερα τονίζεται η στροφή της επιμόρφωσης στη νοσοκομειακή μονάδα υγείας, η λεγόμενη "ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση" (Κ.Ε.Κ. Νοσοκομείων).
3. Η αποκέντρωση των κεντρικών δομών και δραστηριοτήτων.
4. Η εξεύρεση, κατανομή και αξιοποίηση πόρων.

ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Η επιμόρφωση φαίνεται πως έχει να κάνει με τους όρους και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώνεται η επαγγελματική ταυτότητα της μίας.

Η βιογραφική πορεία συνδέεται τόσο από το ξεκίνημα της μόρφωσης στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Τ.Ε.Ι. Μαιευτικής, από την πορεία στην εργασία και την εκτέλεση καθηκόντων, όσο και με τις αντίστοιχες κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές αλλαγές, που συνέβηκαν σε δευρομένη ιστορική στιγμή.

Η διαμόρφωση της επαγγελματικής ταυτότητας της μαίας και του μαιευτή προσδιορίζεται εξελικτικά από αλληπάλληλες και παράλληλες φράσεις, που σκιαγραφούν το προφίλ τους, όπως:

- Από τη συνειδητοποιημένη ή όχι απόφαση να γίνει κάποιος μαία ή μαιευτής.
- Από τη βασική εκπαίδευση που πήραν ή δεν πήραν γύρω από το επάγγελμα.
- Από τα χρόνια αναμονής για την εισαγωγή στον επαγγελματικό στίβο.
- Από την υποδοχή και ενσωμάτωση ως νεοδιόριστων στο επάγγελμα.
- Από την επιμορφωτική δραστηριότητα.
- Από την άσκηση των καθηκόντων.

Η επιμόρφωση έρχεται ως μια συνέχεια στην επαγγελματική εξέλιξη και ανάπτυξη, καθώς συνδέεται με τη βασική εκπαίδευση, την είσοδο στο επάγγελμα, αλλά και την πορεία σ' αυτό.

ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Η βασική εκπαίδευση δεν είναι δυνατό από μόνη της να καλύψει όλο το φάσμα των γνώσεων, δεξιοτήτων, ενδιαφερόντων και πρακτικών, που θα χρειαστεί η μαία κατά την άσκηση των καθηκόντων καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας της στο επάγγελμα.

Οι κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις, η ασταμάτητη ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας επιφέρει την ταχύτητα παλαίωσης της γνώσης και απαιτείται συνεχής ανανέωση της γνώσης ή και συμπλήρωση των ακαδημαϊκών γνώσεων. Υπ' αυτή την έννοια, η επιμόρφωση λειτουργεί ως αναπόσπαστο κομμάτι στην πορεία της επαγγελματικής αλλά και της προσωπικής ανάπτυξης και εξέλιξης. Κυρίως, όμως, επιδιώκει να δίνει επιστημονική υποστήριξη, ενδιαφέρον και σιγουριά στη δουλειά μας, καθώς καλείται να διερευνά, να εμπλουτίζει, να επεκτείνει αλλά και να συμπληρώνει την ακαδημαϊκή και επαγγελματική πρακτική. Η επιμόρφωση οδηγεί στην αντίληψη της δια βίου μάθησης.

Παράλληλα και η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να επαναπροσδιορίζεται με βάση τα δεδομένα της επιμόρφωσης. Η βασική εκπαίδευση και επιμόρφωση να συνδέονται τόσο με τις επαγγελματικές, όσο και τις κοινωνικές ανάγκες.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Κριτική και προβληματισμός

Η επιμόρφωση έχει γίνει αρκετές φορές αντικείμενο προβληματισμού και κριτικού στοχασμού, καθώς ο τρόπος που οργανώνονται αυτές οι επιμορφωτικές δράσεις δεν φαίνεται να έρχονται σε απόλυτη εναρμόνιση μ' αυτή κατ' αυτή την έννοια της επιμόρφωσης:

1. Επικεντρώνονται περισσότερο στην ανάπτυξη τεχνικών γύρω από τη "σωστή" χρήση καινούργιων μηχανημάτων, εργαλείων, υλικών κλπ. και φαίνεται να συγχέεται η ενημέρωση με την επιμόρφωση. Διαφαίνεται έτσι, πως ο σκοπός της επιμόρφωσης είναι κατά κύριο λόγο η εξυπηρέτηση των αναγκών του συστήματος

υγείας και όχι η ανάπτυξη των ακαδημαϊκών ή πρακτικών επαγγελματικών και προσωπικών γνώσεων και ικανοτήτων.

2. Η ευθύνη της επιμόρφωσης δεν ανήκει στην επιστημονική κοινότητα. Γιατί η επιμόρφωση ως εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να στηρίζεται στην αντικειμενικότητα της επιστήμης και την ουδετερότητα.

3. Καθώς η επιμόρφωση είναι αποτέλεσμα διαπιστωμένων αναγκών των ίδιων των μαιών-μαιευτών, αφαιρεί από τους συμμετέχοντες τον αυτοπροσδιορισμό και την αυτορύθμιση των ακαδημαϊκών και προσωπικών επαγγελματικών αναγκών, που αποτελούν θεμελιώδεις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων.

4. Επειδή τις περισσότερες φορές δεν συμμετέχουμε στη διαδικασία των αλλαγών στην υγεία, αλλά ούτε και στο περιεχόμενο της επιμόρφωσης, δείχνουμε αδράνεια και οδηγούμαστε να είμαστε οι “αποτελεσματικοί εκτελεστές” και παθητικοί εφαρμοστές μέτρων και αλλαγών της πολιτικής εξουσίας.

ΦΟΡΕΙΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

1. Φορείς τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι.
2. Ποικίλοι οργανισμοί επαγγελματικής κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.).
3. Κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.).
4. Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.Ε.Κ.Ε.).
5. Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. (Παιδαγωγική Κατάρτιση).
6. Επιστημονικές Ενώσεις (Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών (Σ.Ε.Μ.) Θεσσαλονίκης, Αθηνών κλπ.).
7. Ιδρύματα, Οργανισμοί ή Ινστιτούτα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα μετά από πιστοποίηση.
8. Ανοιχτό Πανεπιστήμιο.

Τα «ανοιχτά» προβλήματα που διαπιστώνεται να υπάρχουν είναι:

1. Η σχέση διαρκούς επιμόρφωσης και νέων επαγγελματικών εφαρμογών.
2. Η αξιολόγηση της μέχρι τώρα εμπειρίας και το γεγονός ότι η αξιολόγηση των επιμορφωτικών προγραμμάτων βρίσκεται σε “εμβρυακό” επίπεδο.
3. Η διάρκεια της επιμόρφωσης ώστε αυτή να είναι αποτελεσματική.
4. Η σταθερότητα των δομών της επιμόρφωσης.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

1. Οι προϋποθέσεις στήριξης μιας επιμορφωτικής πολιτικής.
2. Η αξιολόγηση επαγγελματικού έργου.
3. Οι επικοινωνιακές ικανότητες.
4. Ο μετασχηματισμός στερεοτύπων.
5. Τα κίνητρα για επιμόρφωση.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΙΑΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η επιμόρφωση θα πρέπει να έχει ως σκοπό την ευαισθητοποίηση, τον προβληματισμό και την αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου των εκπαιδευομένων.

Ο ρόλος της Πολιτείας είναι να εξασφαλίζει δυνατότητες επιμόρφωσης και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης είτε μέσα από επιμορφωτικούς φορείς, είτε μέσα από προγράμματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εκείνο που έχει σημασία είναι να βρίσκεται η εκπαιδευτική επιμορφωτική πολιτική κάτω από την εποπτεία επίσημων επιστημονικών φορέων.

Επιπλέον, η ανάπτυξη προγραμμάτων μέσω των οποίων θα δίνεται η δυνατότητα για εξ αποστάσεως επιμόρφωση, θα άμβλυνε τις όποιες ανισότητες (κυκλικό

ωράριο, δυσκολία εκπαιδευτικής άδειας, οδικές αποστάσεις κλπ.), αποσκοπώντας έτσι και σε μια δια βίου εκπαίδευση για προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η μαία και ο μαιευτής ως άτομα με δική τους βιογραφική πορεία έχουν δικαίωμα να επιλέξουν το περιεχόμενο, το σκοπό, τον έλεγχο ή το φορέα, το σχήμα και τον τύπο της επιμόρφωσης. Αυτό προϋποθέτει αξιολόγηση του επαγγελματικού έργου. Όταν κάθε μαία και μαιευτής στοχάζονται και αξιολογούν το έργο τους, καταλήγουν σε συμπεράσματα με βάση τις δικές τους εμπειρίες, αρχίζουν να δημιουργούν τη δική τους προσωπική θεωρία διδασκόμενοι από τις επιτυχίες και τις αποτυχίες τους, ώστε να ανακαλύψουν νέες επαγγελματικές αρχές.

Η αυτοαξιολόγηση και ο στοχασμός είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη βελτίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η συστηματική αξιολόγηση θα βελτιώσει τις δεξιότητες του μαιευτικού επαγγέλματος αποτελεσματικά, με την προϋπόθεση πως κάθε μαία και μαιευτής θα είναι έτοιμοι για να αποδεχτούν τις αδυναμίες και να εφαρμόσουν στην πράξη τις νέες αρχές, που διατυπώθηκαν από την αξιολόγηση των επαγγελματικών εμπειριών και δραστηριοτήτων.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

Ως μαίες και μαιευτές έχουμε το κομμάτι της ευθύνης μας για τη γέννηση των αυριανών πολιτών. Γι' αυτό θα πρέπει να είμαστε εφοδιασμένοι πέραν της επάρκει-

ας του γνωστικού αντικειμένου και με ικανότητες ευρείας εφαρμογής, όπως προσωπικές και διαπροσωπικές δεξιότητες, ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, δημιουργικότητα και επικοινωνία.

Η ευκρίνεια και η πληρότητα των μηνυμάτων είναι βασικό στοιχείο για τη διαμόρφωση ενός καλού επικοινωνιακού κλίματος.

Οι σχέσεις μεταξύ μαιών-μαιευτών και γιατρών μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά και συνεργατικά για την επίτευξη κοινών στόχων και τη διαρκή βελτίωση αυτών.

Η ανάπτυξη επικοινωνιακών ικανοτήτων είναι ένα πολύ σημαντικό θεματικό πεδίο της επιμόρφωσης, αλλά και της δια βίου εκπαίδευσης.

ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ

Ο συντηρητικός προσανατολισμός του συστήματος υγείας ενσωματώνει τη νεότερη μαία στο δομημένο σύστημα και συμβάλλει έτσι στη διαίωνιση του συστήματος. Η επιμόρφωση οφείλει και πρέπει να διαμορφώνει προϋποθέσεις ευαισθητοποίησης της μαίας, ώστε να είναι έτοιμη να αποδέχεται κριτικά και να αντιμετωπίζει επιστημονικά τις όποιες αλλαγές και εξελίξεις στον επαγγελματικό χώρο. Να μπορεί να ξεφεύγει από τοπικές συμπεριφορές, να αφομοιώνει νέες ιδέες, να καινοτομεί στις πρακτικές της. Να είναι ικανή, ώστε να επεξεργάζεται τις πληροφορίες γύρω από το επάγγελμα και να ενεργεί αναλόγως.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

- Η δυνατότητα ανάπτυξης ικανοτήτων και δεξιοτήτων.
- Η δυνατότητα εξέλιξης στον οικονο-

μικό, επαγγελματικό και κοινωνικό τομέα.

- Η παρακολούθηση μεταπτυχιακών επιμορφωτικών προγραμμάτων σε επίπεδο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που οδηγεί σε τίτλους σπουδών, είναι σημαντικότερο κίνητρο για επαγγελματική εξέλιξη.
- Η προσωπική αναζήτηση της γνώσης και η επαγγελματική σιγουριά δίνουν αυτοεκτίμηση και δυνατότητα αξιοποίησης των εμπειριών.
- Η ίδια η μαία πρέπει να παρακινείται και να αναλαμβάνει την ευθύνη τής προσωπικής επιμόρφωσης μέσα από διαδικασίες αυτοπροσδιορισμού και αυτορύθμισης αναγκών.
- Να υπάρχει η δυνατότητα επιλογής επιμορφωτικών προγραμμάτων.
- Να δίνεται η δυνατότητα εύκολης πρόσβασης, π.χ. μέσα από προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και να μπορεί να εξασφαλίζεται ανεξαρτη-

σία στην επιμόρφωση.

- Η ενεργή συμμετοχή στο σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων σχετικά με το περιεχόμενο, το φορέα, τον τόπο, το χρόνο και την εν γένει διαδικασία της επιμόρφωσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά τη διερεύνηση όλων αυτών των παραμέτρων, γίνεται σαφέστερο ότι η επαγγελματική ανάπτυξη μαίας-μαιευτή δεν νοείται χωρίς τη συστηματική και συνεκτική σύνδεση των επιμέρους δραστηριοτήτων της ζωής και της ευρύτερης κοινωνικής δράσης με την ίδια την εργασία.

Η επιμόρφωση πρέπει να οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζει προϋποθέσεις αντιστοιχίας ανάμεσα στην επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη καθώς και τις ευρύτερες κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές αλλαγές, που συντελούνται σε δεδομένη ιστορική στιγμή.

